

Megváltoztatni a felülírhatatlant?

(A DNS az öröklés a tanulás kapcsolata)

BALLA EDIT

Az már a DNS felfedezése előtt is köztudomású volt, hogy léteznek örökletes jegyek, tulajdonságok. Már az ókorban sem lepődtek meg rajta, hogy két óriás ember gyereke nem törpe, hanem óriás. De a genetikai újdonságok átütő erővel csak az utóbbi években árasztják el a tudományos közvéleményt.

Egyes újabb kutatások szerint a szocializáció hatása szinte egyenlő a nullával, a gének mindent meghatároznak. Determinálják nemcsak a külső jegyeket, de az IQ-t, a várható testi és mentális betegségeket, az élettartamot, sőt az iskolai végzettséget, a habitust és a személyiségjegyeket is.

Döbbenetes, ha ez így van, mert az őseinkből tényleg össze lehet rakni bennünket, a szocializációnak vajmi kevés hatása van. Hacsak nem ér valakit nagyobb trauma élete során, az lesz, ami a csillagokban meg van írva. Örökbe fogadott gyerekeket vizsgálva például kiderült, hogy az örökbe fogadó szülőtől elkerülve egyre kopik az a máz, ami a nevelésnek köszönhető.

Ez persze nem azt jelenti, hogy felesleges megtanulni írni, olvasni, megismerni a világot, a társadalomban való eligazodást. Hanem azt, hogy nevelni valakit olyanná, amilyen ő alapvetően nem lenne, nem lehet. Nem lehet valakit rászoktatni az olvasásra, a sportra, nem lesz valaki figyelmesebb, lelkiismeretesebb, visszafogottabb, szabálykövetőbb, ha nem ilyen kártyákkal indult. (A lehetőségek felkínálása természetesen feltétele annak, hogy valaki ráléphessen az újtárra.)

A fenti gondolatmenet elég sok kérdést felvet. Lehet, hogy néhány szakmának az alaptételeit kérdőjelezi meg? Van értelme például ennek fényében egy részképesség zavaros gyereket fejleszteni? Van-e értelme a pszichoterápiának vagy egy asszertív tréningnek? És nem utolsósorban, mi a helyzet a coachinggal?

Ilyen provokatív kérdésekre természetesen nem lehet igennel vagy nemmel reagálni. A legpontosabb válasz talán az „attól függ”. Természetesen van hatása egy kognitív terápiának egy depressziós embernél, sokat javít a logopédus egy óvodás beszédfejlődésén, és a coachok sok ügyfelük önértékelését repítették már a magasba.

De nem véletlen az, hogy bár a világ nagyon sok téren fejlődik, az embereket nézve olyan érzésünk van, mintha nem változtak volna semmit évezredek óta. Ugyanazokkal a lelki problémákkal küszködünk, ugyanannyira kommunikálunk jól-rosszul az embertársainkkal, ugyanannyi köztünk a pszichopata, legfeljebb más betegségekben halunk meg tipikusan.

Mit lehet hát ezzel kezdeni?

Önismeretileg nem utolsó dolog abból kiindulni, hogy tudom, benne voltam már anyám, sőt nagyanyám, dédanyám méhében. A felmenőim megismerése (és elfogadása!) alapja lehet az én önismeretemnek. Ha a személyiségem mélyrétegein kívánok dolgozni, nem árt tudni, hogy mi az az intervallum, mi az a tól-ig határ, amit egy attitűdön, tulajdonságon való változtatási szándék esetén magamtól, illetve coachként az ügyfelemtől elvárhatok. Különösen hasznos lehet egy coaching folyamat akkor, ha a személyiség kiteljesedését valami gátolja, ha valaki nem a saját útját járja. Erre az útra való rátalálás, visszatalálás a reveláció erejével

és felbecsülhetetlen értékű változással bírhat az ügyfél életében – vissza önmagához.

Ahogy ezeket a sorokat írom, rápillantok a bal kezemre, amin egy aranygyűrűt hordok. Érettségi ajándékként kaptam a nagymamámtól, ez az ő édesanyjának a gyűrűje volt. Akkor elfogadtam azt a magyarázatot, hogy azért én kapom a gyűrűt az unokák közül, mert ugyanaz a keresztnévünk kezdőbetűje, és ez a betű a gyűrű díszje. Néhány éve, amikor a nagymamám elkészítette az önéletrajzát, felismertem, hogy én a dédanyámhoz egy láthatatlan szálon keresztül kötődöm, és ennek a jele az a gyűrű, amit húsz éve hordok. Egy öntörvényű, introvertált ember képe rajzolódott ki bennem, akinek olyan nagy volt a szabadságvágya, hogy a húszas évek paraszti társadalmából képes volt kiugrani, és az akkori kivándorlási hullámot meglovagolva meg sem állt Franciaországig, ahol a nagymamám megszületett. Onnét végül egy akkoriban még gyógyíthatatlan betegség lökte haza, amely miatt képtelen volt a gyerekeiről gondoskodni. Valószínűleg őt is a szabadság és a felelősség feszültsége foglalkoztatta sokszor, ahogy engem.

Nemrég találtam egy fotót róla, és a képről az én szemem nézett vissza. Meg a fiamé...

Balla Edit

Szociológusként és etnográfusként végzett a Pécsi Tudományegyetemen. Néhány év KKV-nál szerzett munkatapasztalat után a szociális szférában találta meg a helyét. A hajléktalanellátásban és a gyermekvédelemben dolgozott szociális munkásként és 2005 óta vezetőként. Vezetői munkája során mindig az érdekelte a leginkább, hogy munkatársaiból hogy lehet kihozni a legjobbat, tehát hogy tudnak ügyfeleiknek a leghatékonyabban segíteni. Ez fordította a coaching felé. Tanulmányait a Business Coach Akadémián végezte, oklevelet 2011-ben szerzett. Ebben az évben kezdte el pszichodráma tanulmányait, melyet azóta is folytat, és melynek szemléletét és eszköztárát a coaching ülések során alkalmazza. Az utóbbi időben fordult a figyelme a karriercoaching felé. Ügyfeleivel arra törekcszenek, hogy sikerüljön felismerni azt a munkautat, amely az ő személyiségéből adódik és ahol szabadnak érzik magukat. A Magyar Coach Egyesület alapító tagja, és Etikai Bizottságának tagja.